

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Проаналізовано основні тенденції розвитку телекомунікаційного ринку, виявлено основні проблеми та фактори стримування росту галузі та перспективи підвищення рівня конкурентоспроможності національної телекомунікаційної сфери на міжнародному рівні, запропоновано заходи щодо підвищення рівня конкурентоспроможності телекомунікаційної галузі

Постановка проблеми. Збалансований розвиток глобальної та регіональної економіки не можливий без розвитку галузі телекомунікацій, яка є одною зі стратегічних для будь-якої країни. В умовах глобалізації світової інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, насичення базових потреб у телекомунікаційних послугах і індивідуалізації потреб, прискореного розвитку технологій на тлі посилення конкурентної боротьби посилюється значення стратегічного підходу до управління телекомунікаційними підприємствами. Телекомунікаційна галузь є з'єднувальною ланкою всіх сфер людської діяльності: промислової сфери, транспортної, сфери послуг і споживачів, географічно розрізнених економічних центрів країни.

У більшості країн світу сектор послуг, серед яких основну частину займають телекомунікаційні, у наш час вже дає близько половини їх валового національного продукту, і ця тенденція не обмежується лише економічно розвинутими державами. Щодо України побудова інформаційного суспільства зіштовхується з низкою проблем та протиріч, які стримують ефективний розвиток телекомунікаційної сфери. Тому постає необхідність у дослідженні зарубіжного досвіду, здійснення постійного моніторингу ринку телекомунікацій України з боку держави, і на основі виявленого технологічного і цифрового розриву розробки розумних цілей, та оптимальних шляхів їх досягнення.

Аналіз стану проблеми. Протиріччя, що виникають в економіці постійно досліджуються вченими, економістами та філософами. Організація роботи та виробничого процесу передачі інформації у системах управління і функціонування телекомунікаційної галузі повинна виконуватись не тільки на рівні телекомунікаційних підприємств, які є основною ланкою мережі, але й на рівні державного управління [1].

Авторами Балькіним Г.Ф. і Балькіним Ю.Г. визначено позитивні аспекти конкурентного розвитку телекомунікаційного ринку [2]: зниження тарифів на послуги (мобільний зв'язок, Інтернет); розширення номенклатури послуг, що надаються (IP – телефонія, IP – телебачення і ін.); стимулювання розвитку підприємств і використання нових технологій; створення для користувачів можливості вибору постачальника послуг; підвищення якості послуг; підвищення ефективності використання власних ресурсів (каналів, трактів і ін.).

Розглядаючи сучасні тенденції розвитку телекомунікаційної галузі автори звертають увагу на важливість дотримання принципів комплексності та безперервності в управлінні, а також стратегічного значення впровадження інноваційних нововведень [3,4].

Опрацювання вітчизняних та зарубіжних джерел переконує в тому, що проблема розвитку телекомунікаційної сфери має простір для подальшого аналізу та розгортання досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є проведення аналізу основних тенденцій розвитку телекомунікаційної сфери, визначення основних протиріч, та основних перспектив подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Важливою складовою проведення аналізу телекомунікаційної галузі є визначення правової бази, яка складає основу її діяльності. Діяльність у сфері телекомунікацій регулюється, перш за все, Законом України «Про телекомунікації» [5], Законом України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [6], «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [7] та іншими законами, що стосуються особливостей провадження діяльності суб'єктів різних форм власності, отримання ліцензій та патентів та інших особливостей.

Вже на рівні правового регулювання виникають проблеми та протиріччя, тому що деякі останні телекомунікаційні послуги, такі як IP – телефонія, IP – телебачення, широкопуговий доступ до мережі Internet, офіційно вступили в ряди телекомунікаційних послуг лише протягом останніх двох років, тому відповідного правового відображення ще не отримали.

Для України характерні позитивні тенденції, пов'язані зі швидким зростанням та інтеграцією інфокомунікаційних технологій (далі ІКТ) в економіку країни порівняно з розвиненими країнами.

Тенденції розвитку галузі зв'язку характеризуються зростанням доходів від всіх форм діяльності. За період 2008-2012 рік доходи збільшились на 13,37% і склали на грудень 2012 року 52271,1 млн.грн. (рис.1)

На квітень 2013 року доходи склали 17060,7 млн.грн, що майже на 2 відсотки більше, ніж доходи у квітні 2012 року, що свідчить про тенденцію до збільшення внеску галузі зв'язку до бюджету України.

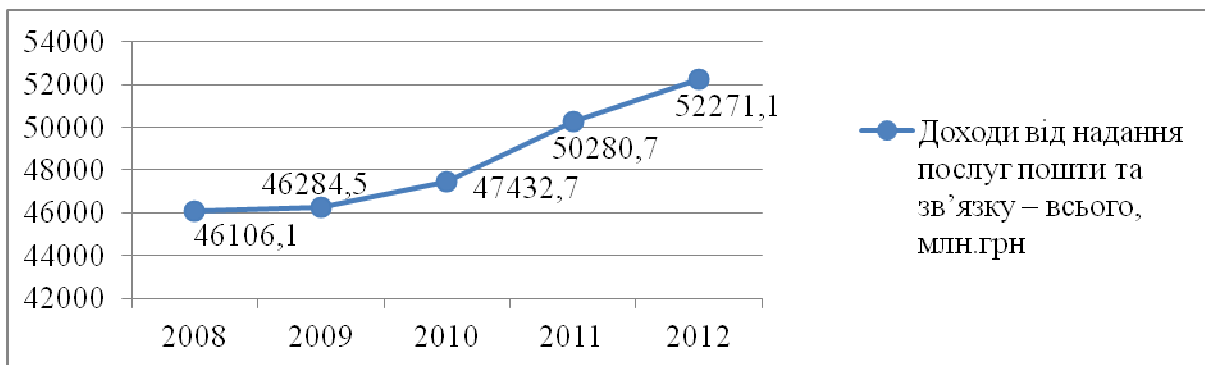

Рисунок 1 – Динаміка доходів від надання послуг пошти та зв'язку

Також слід зазначити, що кожного року зростає доля надання послуг населенню. Якщо на 2008 рік доходи від надання послуг населення склали 40,63% від загальних доходів від надання послуг, то вже на 2012 рік ця частина зросла до 64,65% [8].

Прискореним темпом розвитку користуються послуги з надання кабельного телебачення, а також доступу до мережі «Інтернет».

За результатами міжнародних досліджень світі, рейтинги України за окремими індексами, що стосуються впровадження ІКТ на 2012 рік становлять [9]:

- Глобальний індекс конкурентоспроможності 2011-2012 (WEF Global Competitiveness Index) – 82 місце (89 – у 2011) із 142 країн;
- Індекс технологічної готовності 2011-2012 (WEF Technological Readiness Index) – 82 місце із 142 країн;
- Індекс мережевої готовності 2011-2012 (WEF Networked Readiness Index) – 75 місце (90 – у 2011) із 142 країн;

- Е-готовність уряду (Government readiness) – 122 місце із 138 країн;
- Використанням урядом ІКТ (Government usage) – 75 місце із 138 країн;
- Рейтинг за електронною готовністю 2010 (EIU eReadiness Ranking) 64 місце із 70 країн;
- Індекс електронного уряду ООН 2012 (UN e-Government Index) – 68 місце (54 - у 2011) із 193 країн.

Якщо порівняти рівень проникнення ІКТ в Україні з рівнем проникнення у таких країнах, як Росія та США, то наочно можна побачити, що хоча за кількістю користувачів Україна значно відстає, але за темпами розвитку значно опереджає (табл.1, 2) [10].

Таблиця 1 – Відсоток осіб, які мають доступ до мережі «Інтернет»

	2008	2009	2010	2011	2012
Україна	11,00%	17,90%	23,30%	30,60%	41,4%
Росія	26,83%	29,00%	43,00%	49,00%	56,5%
США	74,00%	71,00%	74,00%	77,86%	81,1%

Таблиця 2 – Динаміка проникнення ІКТ у період 2008-2012 роки

	2009/2008	2010/2009	2011/2010	2012/2011	2011/2008
Україна	62,73%	30,17%	31,33%	35,29	178,18%
Росія	8,09%	48,28%	13,95%	15,31	82,63%
США	-4,05%	4,23%	5,22%	4,16	5,22%

За період з 2008-2013 рік кількість абонентів зв'язку в Україні зростає на 11,25 %, з них кількість абонентів кабельного телебачення на 1,83 %, а користувачів мережі «Інтернет» на 165,78 %.

Щодо останніх досягнень сфери зв'язку та інформатизації в Україні, доходи від реалізації послуг зв'язку склали 12697,7 млн. грн., що на 3,8 % (або на 470,5 млн. грн.) більше порівняно з I кварталом 2012 року. Зокрема, доходи від надання телекомунікаційних послуг у I кварталі 2013 року порівняно з аналогічним періодом минулого року збільшилися на 3,7 % і склали 11613,1 млн. грн., або 91,4 % від загальної кількості доходів від надання послуг зв'язку.

Основними сегментами на ринку телекомунікаційних послуг залишаються мобільний, фіксований та широкосмуговий (комп'ютерний) зв'язок, спільна частка яких у загальних доходах від надання телекомунікаційних послуг за підсумками I кварталу 2013 року склали 94,2 % (рис.2).

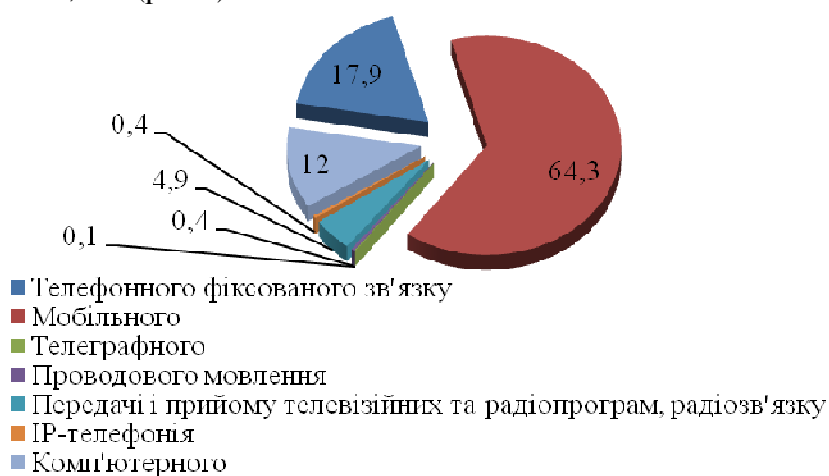

Рисунок 2 – Структура доходів від надання телекомунікаційних послуг станом на перший квартал 1013 року, %

Обсяги доходів від надання послуг передачі і прийому телевізійних та радіопрограм, радіозв'язку у I кварталі 2013 року склали 573,4 млн. грн., що на 28,4 млн. грн. більше ніж у I кварталі 2012 року.

Обсяги доходів від надання послуг комп'ютерного зв'язку у I кварталі 2013 року порівняно з аналогічним періодом 2012 року зросли на 7,4 % і склали 1389,6 млн. грн.

Обсяги доходів від надання послуг широкопasmового доступу до мережі Інтернет у I кварталі 2013 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшились на 32,8млн. грн. і становлять 1082,6 млн. грн., їх питома вага в загальному обсязі доходів сфери телекомунікацій склала 9,3 % (табл. 3).

Таблиця 3 – Доходи від надання телекомунікаційних послуг

	I квартал 2012 року	I квартал 2013 року	Темп рос- ту, %	Абсолютний приріст, млн. грн
Передачі і прийому телевізійних та радіопрограм, радіозв'язку-всього, із них:	545	573,4	105,2	28,4
кабельного телебачення	378,4	396,3	104,7	17,9
Комп'ютерного, із них:	1293,4	1389,6	107,4	96,2
надання доступу до Інтернет, із них:	1157,1	1211,1	104,7	54
з наданням широкопasmового доступу	1049,8	1082,6	103,1	32,8

Слід зазначити, що Донецька, Одеська, Львівська області характеризується найбільшим рівнем проникнення ІКТ, порівняно з іншими областями України, найнижчим рівнем проникнення характеризується Кіровоградська, Житомирська, Івано-Франківська області [11].

Станом на 21.05.2013 кількість операторів та провайдерів сфери телекомунікацій складає 3331 суб'єкт господарювання за різними організаційно-правовими формами.

Аналіз конкурентного середовища телекомунікаційної галузі свідчить про її динамічний розвиток, і як наслідок, посилення конкуренції. Посилення конкуренції відбувається не тільки серед найбільших постачальників мобільного зв'язку, як основної підгалузі телефонного зв'язку, а й серед операторами та провайдерами середнього рівня. Ця тенденція обумовлена розвитком технологій, в наслідок чого розширюється спектр послуг зв'язку, а також областей їх застосування.

Ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні стримується такими перешкодами: недосконала загальнодержавна політика, політична та економічна нестабільність; недосконалість законодавства; низька інвестиційна активність; відсутність єдності державної технічної та інвестиційної політики; впровадження електронного урядування уповільнено та недостатньо координовано; відсутність мотивації та координації дій операторів телекомунікацій; наявність значного «цифрового розриву» у використанні ІКТ; загострення проблем та ризиків, пов'язаних з інформаційною безпекою, та інші.

На думку авторів, в умовах, що склалися на українському ринку телекомунікацій, розумним є висунення наступних пропозицій: підвищення технологічного рівня галузі; створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення як вітчизняних, так і іноземних інвестицій; створення програми координації дій та підтримки державою вітчизняних операторів телекомунікаційної сфери; створення належного законодавчого підґрунтя функціонування галузі; надання певних пільг для розвитку виробництва та впровадження телекомунікаційного устаткування на території країни; активне співробітництво суб'єктів підприємництва між собою та з науково-дослідними інститутами, що дозволить залучити наукові кадри, та уникнути дублювання мереж різних операторів.

Якщо звернутись до необхідних умов реалізації пропозицій щодо подальшого розвитку ринку телекомунікацій України, то можна дійти висновку, що такі умови і ресурси наявні на території країни. Галузі характерні наступні ознаки: висока ємність ринку; низький рівень телекомунікацій – а отже, великі перспективи та можливості для багатьох операторів; висока інтенсивність фінансових, людських, транспортних потоків; високий рівень освіченості населення; культурна та споживча орієнтація значної частини населення на європейські стандарти та умови життя внаслідок високої інтенсивності культурного, міграційного та господарського обміну з країнами Європи, та Заходу, де рівень телекомунікацій значно вищий, ніж в Україні; досить високий рівень розвитку організацій та установ сфер громадського життя та тих галузей, які є найбільш інтенсивними споживачами телекомунікаційних послуг, в першу чергу, фінансової сфери та сфери державного правління.

Реалізація запропонованих пропозицій на базі наявних ресурсів допоможе підвищити внутрішній рівень конкурентоспроможності телекомунікаційної галузі, сприятиме економічному розвитку країни в цілому, а також допоможе підняти рейтинг України у світовому масштабі.

Висновки. У статті було здійснено аналітичний огляд основних тенденцій розвитку телекомунікаційної галузі. Визначено реальний стан галузі телекомунікацій, позитивні та негативні фактори, що визначають напрямок розвитку ринку.

В Україні наявні передумови, що створюють потенціал для подальшого розвитку телекомунікаційної сфери. Однак є проблеми, які значно гальмують цей розвиток, не дозволяють Україні вийти на належний рівень у світовому просторі.

Незважаючи на динамічність розвитку телекомунікаційної галузі, Україна на даний момент не може конкурувати з економічно розвиненими країнами, що пояснюється, перш за все, станом економіки держави в цілому. Але за рахунок провадження заходів щодо підвищення рівня конкурентоспроможності телекомунікаційної галузі, що проводять як урядові, так і неурядові організації, Україна, хоч і повільно, але просувається до побудови стабільного інформаційного суспільства.

Перспективи подальших досліджень. Напрямок подальших досліджень мають стати детальне вивчення зарубіжного досвіду побудови інфокомунікаційного простору, який би підтримував економіку держави, та сприяв інтеграції України в світові процеси глобалізації; дослідження технологічних та маркетингових підходів, які дозволять підтримувати конкурентоспроможність національної телекомунікаційної сфери за рахунок підвищення інвестиційної привабливості сфери, оперативно реагувати на потреби суспільства і прогнозувати ефект від провадження заходів.

Література

1. Яцкевич І. В. Організаційно-економічні форми взаємодії малого і великого підприємства в телекомунікаційній сфері : монографія / І. В. Яцкевич. – Одеса : ВМВ, 2010. – 216 с.
2. Конкуренция в телекоммуникациях: некоторые особенности / Г. Ф. Балькин, Ю. Г. Балькин // матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні питання регулювання у сфері телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом» (2010 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nkrz.gov.ua/uk/1248435242/1275486030>.
3. Філіпова К. В. Стратегічний аспект інноваційного розвитку організації / К. В. Філіпова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 1(67). – С.4-8.
4. Managing innovation. A report on 15 best practices from the leading innovators in the world. – The Vancouver research group. – 2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.managinnovation.com.
5. Закон України «Про телекомунікації». – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>.
6. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах». – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>.
7. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки». Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.

8. Державний комітет статистики України. – Офіц. веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Проект стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nc.gov.ua/news/doc/strategists31_07_2012.doc.
10. Статистична служба ООН Undata – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://data.un.org/>.
11. Офіц. веб-сайт Національної Комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації Режим доступу: <http://www.nkrz.gov.ua/>.

Берсуцький А.Я., Львова Ю.Г.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто та проаналізовано теоретичні підходи ресурсного забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств та наведено практику її використання та реалізації на прикладі МНПК «ВЕСТА».

Наявність чітко обкресленої загальної економічної стратегії розвитку підприємства традиційно вважається сильною стороною діяльності практично будь-якого суб'єкта господарської діяльності, яке розраховує не лише тривалий час роботи на внутрішньому та зовнішньому ринку, а й розширювати свій бізнес. Першим завданням визначення напрямку розвитку підприємства на довгостроковий період є розробка загального стратегічного бачення і місії підприємства [1].

Актуальність вказаної проблеми продиктована ринковими відносинами, а потреба її подальшого вивчення та розробки практичних напрямів реалізації і зумовили головну мету, яка в деякій мірі викладена в цій статті.

Метою роботи є проведення аналізу теоретичних положень стратегії управління ресурсним забезпеченням інноваційного розвитку промислових підприємств та вивчення практики їх використання на прикладі Міжнародної науково-промислової корпорації «ВЕСТА», визначення можливостей та основних напрямків використання іншими суб'єктами підприємницької діяльності.

Об'єктом дослідження є аналіз теоретичних та вивчення практичних положень стратегії управління ресурсним забезпеченням інноваційного розвитку промислових підприємств.

Предметом досліджень, викладених в даній статті є теоретичні та практичні положення стратегії управління ресурсним забезпеченням інноваційного розвитку промислових підприємств на прикладі Міжнародної науково-промислової корпорації «ВЕСТА» (м. Дніпропетровськ, Україна) по виробництву акумуляторних батарей.

Для досягнення зазначеної мети необхідно розглянути наступні питання:

- опрацювати, станом на нинішній час, основні теоретичні положення стратегії управління ресурсним забезпеченням інноваційного розвитку промислових підприємств в ринкових умовах сьогодення;
- визначитися та внести пропозиції щодо можливої оцінки стану цього питання та розглянути можливі напрями його удосконалення;

© Берсуцький Антон Якович – доктор економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства, ректор ДонУЕП;
Львова Юлія Геннадіївна – аспірант кафедри економіки підприємства.
Донецький університет економіки та права, м. Донецьк.